

Araştırma Makalesi / Research Article

BELEDİYE HİZMETLERİNİN SUNUMUNDA MÜLKİ SINIRA DAYALI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİNİN ETKİNLİĞİ: ADANA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĐİ¹

Mustafa ARSLAN*
Harun POLAT**

öz

Bu çalışmanın amacı, 6360 sayılı yasayla yetki ve sorumluluk alanı il mülki sınırları boyutuna genişletilen büyükşehir belediye yönetimlerinin yerel hizmetlerde etkinlik düzeyine açıklık getirmektir. Çalışmanın kapsamı Adana il mülki sınırları içinde yer alan ve 6360 sayılı yasayla belediye veya köy tüzel kişiliği kaldırılan yerleşim birimleri ile sınırlı tutulmuştur.

Çalışmanın verileri, belirtilen yerleşim birimlerinde ikamet eden vatandaşlar arasından basit tesadüfi yöntemle belirlenen örneklem üzerinde, araştırmacı tarafından tasarlanan anket formunun uygulanmasıyla derlenmiştir. Çalışmanın evrensel kitlesi 197.005 kişiden, örneklem kitlesi ise 2123 kişiden oluşmaktadır. Beşli Likert Ölçeği kullanılarak derlenen veriler SPSS-21 programıyla analiz edilmiştir.

Çalışma sonucunda, Adana Büyükşehir Belediyesi'nin köyden ve belden mahalleye dönüşen yerleşim birimlerinde; içme ve kullanma suyu, mezarlık bakım onarım, yol yapımı ve bakım, tarım ve hayvancılığı destekleme, itfaiye, katı atık depolama ve bertaraf, çevrenin ve tarım alanlarının korunması, afet ve acil durum hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler, numaralandırma, zabıta, ibadethane bakım ve onarımları hizmetlerini etkin düzeyde sunduğu ancak kanalizasyon altyapısı, ulaşım ve toplu taşıma, imar uygulamaları ve planlama, amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler ve geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmetlerinde sunum düzeyinin etkin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etkinlik, Verimlilik, Hizmette Yerellik, Yerel Yönetim, Kamu Hizmet Politikası

¹ Bu makale, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Politikası ve İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda hazırlanan "Belediye Hizmetlerinin Sunumunda Mülki Sınıra Dayalı Büyükşehir Belediye Modelinin Etkinliği: Adana Büyükşehir Belediyesi Örneği" adlı tez çalışmasından derlenmiştir. 12. Uluslar arası Kamu Yönetimi Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, m.arslan@nevsehir.edu.tr ORCID: 0000-0003-3259-1012

** Yüksek Lisans Mezunu, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Politikası ve İşletmeciliği ABD, hpolat82@hotmail.com ORCID: 0000-0001-8739-3692



THE EFFECTIVENESS OF PROVINCE-BOUNDARY BASED METROPOLITAN MUNICIPALITY IN MUNICIPAL PUBLIC SERVICES: ADANA METROPOLITAN MUNICIPALITY CASE

ABSTRACT

The aim of this paper is to clarify the effectiveness of metropolitan municipal administrations in local public services whose authority and responsibilities have been extended to the provincial-boundary size by Code of 6360. The scope of the study is limited to the settlements that are located within the Adana provincial boundaries and whose village or municipality public entities were dismantled by Code of 6360.

The data of the study were gathered with questionnaire form designed by the researcher on the sample determined by simple random sampling method among the citizens residing in the mentioned settlements. The sample of the study is consisted of 2123 among the universe of 197,005 residents. The data were collected in the form of Five-point Likert Scale and analyzed by SPSS-21.

As a result of the study, in the settlements which have been transformed from the village or municipality to the neighborhood of Adana Metropolitan Municipality; most of the local public services such as drinking and utility water, cemetery maintenance and repair, road construction and maintenance, agricultural and animal husbandry support, firefighting, solid waste storage and disposal, protection of environment and agricultural areas, disaster and emergency services, social and cultural services, numbering, municipal police, worship construction and maintenance have been serving effectively while some of the local services such as sewage infrastructure, transportation and public transport, zoning applications and planning, services for amateur sports clubs and traditional and cultural-type architectural project services have been served ineffectively.

Keywords: *Effectiveness, Efficiency, Subsidiarity, Local Self-Government, Public Service Policy.*

GİRİŞ

Gelişmiş ekonomilerde devletlerin kamu yönetimi örgütlenmelerinde ve kamu hizmetlerinin sunumunda yerel yönetimlerin öne çıkarıldığı görülmektedir. Toplumda demokrasinin gelişimine katkı sağlamaları yanında yerel yönetimlerin bu çalışma açısından önemli olan yanı, kamu hizmetlerinin sunumunda ihtiyaçların doğru tespit edilmesi ve kamu kaynaklarının etkin ve yerinde kullanımını sağlayabilecek ideal yapılar olmalarıdır. Kamu sektöründeki payları ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, yerel yönetim birimlerini her tür devlet biçiminde görmek mümkündür.

Türk yönetim geleneğinde genel yaklaşımın yetkilerin merkezileştirilmesi olduğu söylenebilir. Bu anlayışın arkasındaki nedenin, merkezi yönetimin yerel yönetimleri kendi otoritesine tehdit olarak algılaması olduğu söylenebilir. Bu ve benzeri nedenlere bağlı olarak, Batılı anlamda bir yerel yönetim anlayışı Türk yönetim geleneğinde Tanzimat Dönemi'ne kadar görülmemiştir. Bu dönemde, dış etki ve baskıların da zorlamasıyla önce İstanbul'da sonrasında ise taşrada belediye ve il özel idare yönetimleri tesis edilmiştir. Geleneksel yönetim birimi olan köy yönetimlerinde ise değişime gidilerek, önceki dönemde imamlar tarafından yönetilmekte olan köylerde muhtarlıklar teşkil edilerek köylerin yönetimi muhtarlar vasıtasıyla sağlanmaya başlanmıştır.

Büyükşehir belediyesi modelinin Türkiye'de kurulması ise 1984 yılında gerçekleşmiştir. Özellikle kırsaldan kente yönelik insan hareketleri bazı kent merkezlerinin büyümesine neden olarak, ayrı bir yönetim biçimiyle yönetilmelerini gerekli kılmıştır. Başlangıçta İstanbul ve Kocaeli'de kurulan büyükşehir yapılarına kısa sürede yenileri dahil olmuştur. 1984 yılından 2012 yılına kadarki dönemde büyükşehir yönetimleri üzerinde birçok değişiklik yapılmış olmakla birlikte, en ciddi değişimin 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasayla gerçekleştiği söylenebilir. Bu yasayla birlikte, büyükşehir olarak düzenlenen illerde, ilin



mülki sınırları dâhilinde yaşayan nüfus dikkate alınmış, tüm il mülki sınırları büyükşehir belediye yönetiminin yetki alanına dâhil olurken bu illerdeki il özel idareleri, köyler ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerine son verilmiş, bu illerin merkez ilçelerinde yeni ilçe belediyeleri teşkil edilmiştir. 6360 sayılı yasanın çıkışı gerekçesinde, sunulan yerel kamu hizmetlerinde etkinliğin ve verimliliğin sağlanabileceği, gelişmiş teknolojilerle donatılarak nitelikli teknik personel istihdam edilebileceği, merkezden gönderilecek kaynakların yerel yönetimlerce daha etkin kullanılabilmesi ve üst imar planları çerçevesinde il çapında uyumlu imar uygulamaları yapılabileceği gibi hususlardan bahsedilmektedir.

6360 sayılı yasa öncesi dönemde, belediye sınırları dışında il özel idareleri, köylere hizmet götürme birlikleri ve köy muhtarlıkları vasıtasıyla sunulan yerel kamu hizmetleri, bu yasanın yürürlüğe girmesinin ardından büyükşehir belediye yönetimleri tarafından sunulmaya başlanmıştır. Bu uygulama etkin ve ekonomik bir yerel hizmet sunumu sağlayacağı düşüncesiyle desteklenirken, yerel özerkliği zedelediği ve merkeziyetçiliği teşvik ettiği gerekçesiyle eleştirilere hedef olmuştur. Bu çalışmada, alan-yazında ve siyasi çevrelerde temel tartışma konusu olan “etkinlik” sorununa, hizmetlerin yararlanıcısı olan vatandaşların bakış açısından yaklaşılarak cevap aranmaya çalışılmıştır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmada ele alınan başlıca kavramlar yerel yönetim, etkinlik ve verimliliklerdir. Yerel yönetimler alan-yazında siyasi ve idari yerinden yönetim olarak ele alınmakta olup, idari yerel yönetimler coğrafi ve fonksiyonel yerinden yönetim olmak üzere tekrar ikiye ayrılmaktadır. Etkinlik ise bu çalışmada “etkin olma”, yani hedefe ulaşma ve beklenen sonucu elde etme anlamında kullanılmıştır. Verimlilik kavramına yer verilmesinin nedeni ise etkinlik kavramının açıklanmasında bu kavrama duyulan ihtiyaçtır.

1.1. Yerel (Yerinden) Yönetim

Yerel yönetimlerin tarihine kısaca bakıldığında, 11. ve 12. yüzyıllarda ortaya çıktıkları ifade edilmektedir (Toprak, 2006: 12). Batı’da yerel yönetimlerin, merkezi idareye karşı mali ve yönetsel özerklik elde ederek güçlenmesiyle ortaya çıktığı diğer bir görüştür (Çiçek, 2014: 54). Yerel yönetimlerin 11. yy. Ortaçağ Avrupası’nda komün yönetimleri ile birlikte ortaya çıktıkları kabul edilmektedir. Komün ise bir yerde yaşayan topluluğun, birlikte yaşamalarından doğan ihtiyaçlarının karşılanması için oluşturulan örgüt olarak tanımlanmaktadır (Ertan,

2002: 23). 16. yüzyıldan itibaren ulus-devletin ortaya çıkmasıyla komün önemini yitirmiş ve il, millet, imparatorluk gibi geniş örgütler ön plana çıkmıştır. Bu gelişme, devletin kent karşısındaki ideolojik üstünlüğü olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde yerel yönetimlerin Jeremy, Bentham ve Turgot gibi düşünürlerce ele alınması, güncel anlamda yerel yönetimlerin gelişmesine katkı sağlamıştır (Keleş, 2000: 33). Ortaçağ sonlarından itibaren, burjuvazinin gelişmesine paralel olarak bugünkü çağdaş, yani kendi kendilerini yönetebilme salahiyetine sahip, yerel yönetimler gelişmiştir (Çukurçayır, 2013: 11).

Yerel yönetim araştırmacılarca farklı yönlerine vurgu yapılarak değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Yerinden yönetim (Tortop vd., 2016: 74) tarafından, kamu hizmetlerinin, merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında kalan özerk kamu hukuku tüzel kişilerince yürütülmesi biçiminde ifade edilirken Eryılmaz (2016: 114) kavramı, merkezi yönetimin elinde bulunan siyasi ve idari yetkilerin bir kısmının merkezi idare dışındaki yönetimlere aktarılması olarak tanımlamaktadır. Merkezi yönetim dışında ayrı bir tüzel kişiliği bulunan bu yönetsel yapılar, insanların yerel müşterek ihtiyaçlarına cevap vermeleri ve demokratik katılımı iyileştirmeleri nedeniyle devlet örgütünün önemli unsurlarındandırlar. Demokrasinin yerelde daha güçlü olacağı genel kabul gören diğer bir yaklaşım olup, bununla birlikte etkinlik ve verimlilik kaygıları da giderilebilecektir (Çukurçayır, 2013: 7).

Yerel özerklik ve yerel demokrasi, yerel yönetimleri bütünleştiren değerlerdir (Keleş, 2000). Bu kavramlar, karar organlarının seçimle işbaşına gelmesini, demokratik katılımı ve kendi kendine yetebilmeyi ifade etmektedir. Diğer yandan idari özerklik belirli bir düzeye kadar geçerlidir. Yerinden yönetim kuruluşlarının yetkileri bazı yönlerden sınırlandırılmıştır. Bu yapılar yetkilendirildikleri coğrafi alanda, kendilerine yasayla tanınan alanlarda, yasanın öngördüğü biçimde davranmakla mükelleftirler (Tortop vd., 2016: 74).

1.1.1. Siyasi Yerinden Yönetim

Siyasi yerinden yönetim, siyasi otoritenin merkezi yönetimce kendisine bağlı yerel birimlerle paylaşarak oluşturduğu yapıyı ifade eder (Eryılmaz, 2016: 114). Ulusoy ve Akdemir'e(2013: 58) göre ise siyasi özerklikte siyasi otorite tek merkezde toplanırken yasama ve politika belirleme gücü çeşitli birimlerce paylaşılmıştır. Siyasi özerklik federal devletleri çağrıştırmaktadır. Federal devlet yapılarında federasyonu oluşturan federe devletlerin, yasama, yürütme ve yargı erkleri vardır. Eyaletler kendi aralarında ve iç işlerinde egemen bir devletten farklı

değilken, federasyon dışındaki siyasi yapılarla olan ilişkilerinde federasyonun getirdiği düzenlemelere uymak zorundadırlar. Federe devletlerin bünyesinde yer alan diğer alt kategori yerel yönetim birimlerinin siyasi özerklikleri yoktur (Ökmen ve Parlak, 2013: 25). Federe devletler federal anayasaya ve yasal normlara aykırı davranamazlar. Eyaletler yerelde kendi politikalarını oluşturabilirken, ulusal politikalarda merkezi yönetimle işbirliği içindedirler.

1.1.2. İdari Yerinden Yönetim

Üniter devlet yapıları içinde geniş uygulama alanı bulan idari yerinden yönetim; yerel kamu hizmetlerinin merkezi yönetimin hiyerarşisi dışındaki kamu tüzel kişilerin yürütülmesini ifade eder (Özel, 2003: 191). Bu idari birimlerin görevleri, kamu hizmeti sunumundan ibarettir. Devletin temel egemenlik hakkı olan vergi toplama, norm oluşturma, güç kullanma gibi yetkiler, yerel yönetimlerce, merkezi yönetimin tanıdığı yetki alanı içinde sınırlı biçimde kullanılabilir. Devlet yönetimlerinde yaygın kullanılan bu yöntem, merkezi yönetimin elini rahatlatırken, yerel kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimliliğin sağlanmasına, halkın yönetime katılmasına ve demokrasinin güçlenmesine katkı sağlar. Yerel yönetimler yer yönünden (coğrafi) ve hizmet yönünden (fonksiyonel) yerinden yönetim olmak üzere ikiye ayrılır (Keleş, 2000: 21).

1.1.2.1. Coğrafi Yerinden Yönetim

Coğrafi yerinden yönetim biçiminde yerel örgütün yetkileri belirli bir coğrafi alanla sınırlandırılmıştır. Merkezin hiyerarşik denetim yetkisi dışında yer alan bu yapıların karar organları, yetki alanındaki seçmenlerce belirlenir ve bu yapılar belediye, il özel yönetimi, bölge yönetimi gibi adlar alabilirler. Coğrafi yerinden yönetim, merkezi idareden uzakta, yerel bir topluluğun mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak için kurulmuş olan ve yine karar organları o yerdeki halk tarafından seçilen demokratik ve özerk bir yönetim sistemi olarak tanımlanmaktadır (Tortop vd., 2006: 16). Coğrafi yerinden yönetim sistemi, yerel kamu hizmetlerinin sunumunda, kamu gücünün merkezi idareden alınarak yerel yönetim birimlerine devredilmesiyle etkinlik kazanır (Açıkgöz, 2007: 4).

1.1.2.2. Fonksiyonel Yerinden Yönetim

Coğrafi yerinden yönetimden farklı olarak fonksiyonel yerel yönetimde yetki alanı coğrafi sınırlarla değil, belirli işlevlerle belirlenmiştir. Bu yerel yönetim biçimi teknik uzmanlık ve bilgi gerektiren bazı kamu hizmetlerinin özerk statüye

kavuşturulmuş, merkezi yönetim hiyerarşisi dışında örgütlenmiş yönetsel yapılarca ifa edilmesini içerir. Bu yapıların yönetim organları bazı örneklerde seçimle bazı örneklerde ise merkezi yönetimin atamasıyla göreve gelirler. Fonksiyonel yerinden yönetimde temel amaç, kamu hizmetlerinin daha rasyonel, daha hızlı ve daha verimli sunulmasıdır (Eryılmaz, 2016: 117).

1.2. Etkinlik ve Verimlilik

1980 sonrası liberal ekonomik politikalar bağlamında şekillenen ve yeni kamu yönetimi/işletmeciliği, yönetim gibi yaklaşımlarla kavramsallaştırılan anlayış, piyasaların asli aktörlerine terkedilmesini ve devletin asli görevlerine dönmesini savunmaktadır. Bu bağlamda devlet eğer bir kamu hizmetini sunmak zorunda değilse kesinlikle sunmayacak; sunmak zorunda ise bunu özel sektör kuruluşları vasıtasıyla gerçekleştirecek ve bu da mümkün değilse ve bizzat kendisi sunmak zorunda kalır ise özel sektör yöntemlerini kullanarak bu hizmeti sunacaktır. Yöneltilen eleştiriler ve talepler doğrultusunda dünyanın pek çok yerinde kamu örgütleri özel sektördeki örneklerden etkilenerek hizmetlerde nitelik, etkinlik, verimlilik, vatandaş odaklılık gibi kavramları kendi sistemlerine entegre ettiler (Eryılmaz, 2004: 58).

Etkinlik ve verimlilik kamu örgütlerine yöneltilen beklentiler arasında öne çıkan ikisidir. Verimlilik, girdiler ile çıktılar arasındaki ilişkiyi ifade etmekte ve girdilerin en aza indirilmesi ve çıktıların ise en çoğa çıkarılmasını amaçlamaktadır (Eren, 2002: 118). Verimlilik girdilerle çıktılar arasındaki oransal ilişkiyi (Arslan, 2002: 3), savurganlığı azaltıp kaynakların en iyi biçimde kullanılmasını (Yükçü ve Atağan, 2009: 4), aynı girdi miktarıyla daha çok çıktının elde edilmesini (Özdemir, 1995: 377) ifade etmektedir. İlk çıktığı dönemde sadece üretim ilişkisi içerisinde değerlendirilen kavram, ilerleyen dönemde diğer alanlarda da önem kazanmış (Hacitahiroğlu, 2012: 848), sadece işletmeleri ilgilendiren bir kavram olmaktan çıkarak, merkezi yönetim teşkilatını, yerel yönetimleri ve gönüllü kuruluşları da ilgilendirir hale gelmiştir (Ada, 2008: 3).

Amaçları gerçekleştirme derecesi ve çıktıların maksimizasyonu gibi farklı noktalardan hareket edildiğinde etkinlik, belirli amaçlara veya hedeflenen çıktılara en az maliyetle varmak ve kamusal amaçlar ve hizmetler temel alınarak, bunların maksimizasyonunun en düşük maliyetle gerçekleştirilmesi (Orhan, 2006: 8), sonuca ulaşma başarısı (Soylu, 2003: 78); faaliyet sonuçlarının hedeflere ulaşılma derecesinin tespiti çabalarının ortak adı (Tortop vd., 2016: 284); kârın

maliyete oranı (Lane, 2000: 61); kaynakların en rasyonel biçimde ve en geniş ölçekte toplumsal ihtiyaçları karşılayacak biçimde kullanılması (Anıl, 1982: 13); bir faaliyetin amacına ulaşma derecesi (Baransel, 1993: 35); belirlenmiş stratejik hedeflere ve amaçlara ulaşma derecesi (Arslan, 2002: 4); yapılan işin amaca hizmet etme düzeyi (ASOSAI, 2002: 93) gibi ifade edilmektedir. Etkinlik, kamu yönetiminin rasyonelliği konusunda veriler sunan önemli bir değerdir. Kamu yönetimi faaliyetleri sonucunda hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının araştırılmasının ortak ismi olarak kabul edilmektedir (Tortop vd., 2016: 284). Yönetimin, planladığı ve uyguladığı kararların hedeflerine ulaşılma durumunu gösteren etkinlik, yeni yönetim yaklaşımlarıyla yönetim biliminde yer almaya başlamıştır. Etkinlik kavramı bağlamında görevini tam olarak yerine getiren yönetim, etkin olarak kabul edilmektedir (Eren, 2002: 5). Kurumun stratejik hedeflerine ulaşma durumunu gösteren etkinlik, amaca yönelik bir kavram olarak kabul edilmektedir (Tortop vd., 2016: 284). Amaçların gerçekleşme düzeyi, sonuçların analizi ile belirlenmektedir (Kubalı, 1999: 39). Etkinlik, verimlilikte olduğu gibi girdi-çıkıtı ilişkisiyle ilgilenmez, girdinin çıktıya dönüşüm sürecini araştırır (Tortop vd., 2016: 285).

Verimlilik kavramı kamu örgütlerinin en azından bazıları açısından uygun bir yönetsel ölçüt değildir. Çünkü kamu yararı amacı güden kamu örgütlerinin çıktısı olarak sundukları ürün her zaman parasal anlamda ölçülememekte veya yüksek girdiler gerektirdiği için kamu örgütleri bazı hizmetleri sunmaktan vazgeçememektedirler. Kamu yönetimi alanında hizmetlerin ve malların üretiminde verimliliğin tam olarak ölçülememesi durumundan dolayı verimliliği de kapsayan etkinlik kavramı kullanılmaktadır (Özer, 1997: 87; Orhan, 2006:7). Bir bölgede itfaiyenin yerel bir birimini kurmak ilave maliyet gerektirir. Belki de kurulan bu yeni birim yıl boyunca hiçbir yangın olayına müdahale de etmeyecektir. Buraya kadar ki kısım girdilerle (yani verimlilikle) ilgili iken bundan sonrası çıktılarla (etkinlikle) ilgilidir. Şayet bölgede bir yangın olayı meydana gelir ve bu birim olaya zamanında müdahale ederek muhtemel can ve mal kayıplarını önlerse itfaiye biriminin etkinliğinden bahsedilir. Etkinlik bir anlamda devlet idaresinin yasal sorumlulukları ile ilgilidir. Bu gibi örneklerde, kullanılan kaynakların miktarı değil, görevin yerine getirilmesi değerlendirilmektedir (Eryılmaz,2016:172).

2. TÜRK YEREL YÖNETİM TARİHİ VE YAPISI

Osmanlı'da yerel hizmetleri öncelikle loncalar tarafından sunulduğu görülmektedir. Ancak, loncaları modern anlamda yerel yönetim olarak düşünmek hatalı olur. Bu kurumlar, Osmanlı'da ve Türkiye Cumhuriyeti'nde demokratik

gelişmeye katkı sağlayacak yapılar olarak görülmemişlerdir (Keleş, 1993: 36). Yerel hizmetlerin görülmesi daha çok kişisel ilişkilere dayanan meslek örgütlenmeleriyle gerçekleşmiştir (Yayla, 1977: 1011). Osmanlı'da oluşturulan yerel yönetimler; çağdaş yerel yönetim anlayışından uzak, çıkar ilişkilerine dayanan meslek örgütleri aracılığıyla yürütülmesi, Tanzimat yöneticilerinin artan gereksinimlerine yönelik hizmet etmesi ve yerel hizmetleri yürüten kadıların seçimle iş başına gelmemesi gibi nedenlerle etkin olamamıştır. İlk yerel meclisler mali sorunları çözmeye odaklı "muhasıl meclisleri" ismiyle kurulmuştur. Meclis, bölgenin ileri gelenleri ve gayrimüslim temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu meclislerin bugünkü anlamda her hangi bir yerel yönetim işlevi yoktu, fakat Tanzimat'la birlikte ortaya çıkan yerelleşme çabalarının ilk uygulamalarındandır (Ortaylı, 1974: 13). Türk yönetim tarihinde yerel yönetimlerin çağdaş anlamda Tanzimat Dönemi ile birlikte ele alındığı görülür (Çukurçayır, 2013: 138). Tanzimat Fermanı'yla birlikte oluşturulan vilayet ve kaza idare meclisleri ile belediye meclisleri ve belediye meclislerinde yerel temsilcilerin olması temsili bir siyasetin doğduğunun kanıtıdır. Bu durum merkezi hükümetin etkisiyle değil yerel güçlerin etkisiyle olmaktadır (Ortaylı, 1985: 18). Temsil olgusuyla, padişah ve çevresinin dışında da siyasal ve yönetsel kararlar alınabileceğinin göstergesidir (Kalaycıoğlu ve Sarıbay, 2000: 12). Belediyeler ve İl Özel Yönetimleri Osmanlı'da tüzel kişilik kazanan ve daha sonra değişik yıllarda yapılan reformlarla günümüze gelen yönetim modelleridir. Köy yönetimi ise Osmanlı'da tüzel kişiliği bulunmayan ancak Cumhuriyet'ten sonra kanunla tüzel kişilik kazanan ve 1924'ten günümüze gelen yönetim birimidir.

İçinde bulunduğumuz süreçte Türk kamu yönetim yapısı içinde örgütlü bulunan yerel yönetimler anayasal dayanaklarını 1982 Anayasasının 127. maddesinden almaktadırlar. İlgili madde "Mahalli idareler; il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir." şeklinde düzenlenmiştir.

2.1. İl Özel İdaresi

İl özel idaresi, il mülki sınırlarında faaliyet gösteren yerel yönetim örgütüdür. Türk yönetim yapısına 1864 Tuna Vilayet Nizamnamesi ile getirilen il genel yönetimi ve il özel yönetimi ayrımı ile girmiş, 1871 Nizamnamesi ile ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Oluşturulan yapı, 1913 İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkati'ne (İUVKM) kadar yürürlükte kalmıştır (Kaştan, 2016: 83). İUVKM' de il özel idaresi açısından değişime gidilmiş, illere tüzel kişilik tanınarak



gelir kaynağına sahip olma hakkı tanınmıştır. İl özel idareleri 1987 tarihli 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu yürürlüğe girene dek İUVKM' de belirlenen esaslar doğrultusunda yönetilmişlerdir. 22 Şubat 2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 3360 sayılı kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. 6360 sayılı yasayla, büyükşehir yönetimine dönüştürülen illerde il özel idareleri kaldırılmış (md.1) valilik ile büyükşehir belediyesi arasında yatırımları koordine etmek için, 3152 sayılı İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 28/A maddesi kapsamında, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları teşkil edilmiştir.

5302 sayılı Kanun'a göre (md.3): "İl özel idaresi; il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir." İl özel idaresi alansal yönetimdir ve yerleşim yeri olsun veya olmasın bütün bir ilin sınırlarını kapsar (Güler, 2011: 284). Görevleri yerel nitelikteki hizmetlerin sunumundan ibaret olup, il sınırı içinde ve belediye sınırları dışında olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Yetkili karar organları vali, il encümeni ve il genel meclisidir. İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır. Üyeleri ilçeler adına seçilmektedir. İl genel meclisinin üye sayısı ilçe sayısına ve nüfusa göre farklılık gösterir. İl genel meclisi kendi üyeleri arasından il genel meclisi başkanını seçer. İl encümeni, il özel idaresinin yürütme fonksiyonuna da sahip olan danışma meclisidir. İl encümeni valinin başkanlığında, il genel meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. İl genel meclisine görüş bildirir ve yürütmeye yardımcı olur. Vali, il özel idaresinin başı, tüzel kişiliğin temsilcisi ve encümen başkanı olarak yürütme organıdır.

İl özel idaresinin mali yapısına baktığımızda gelir kaynakları, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar ve öz gelirler olmak üzere iki kaleme ayrılmaktadır (Eryılmaz, 2016: 189). Genel bütçe vergilerinden alınan pay oranı 2012 yılına kadar % 1'in üzerindeyken 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı yasayla birlikte bu pay % 0.5 olarak yeniden düzenlenmiştir. İl özel idaresinin denetimi 5018 sayılı kanun hükümlerine göre, iç ve dış denetim olmak üzere iki biçimde yapılır. Denetimde iş ve işlemlerin hukuka uygunluğu ile mali ve performans boyutları ele alınmaktadır. Mali denetim, Sayıştay tarafından; idari denetim ise İçişleri Bakanlığı veya vali tarafından yapılır.

2.2. Köy Yönetimi

Türk yönetim yapısındaki yerel yönetim birimlerinden bir diğeri köy yönetimidir. Köy 442 sayılı Köy Kanunu hükümlerine göre yönetilmektedir. 442 sayılı Köy Kanunu'na göre köy, nüfusu iki binden aşağı olan (md. 1), taşınabilir veya taşınmaz mallara sahip olan ve Köy Kanunu ile kendine verilen görevleri yapan (md. 7), cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu ve dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte köyü oluştururlar (md. 2) biçiminde ifade edilmektedir. Köy yönetiminin organları; muhtar, köy derneği ve köy ihtiyar meclisidir. Muhtar Köy tüzel kişiliğinin temsilcisi ve yürütme organıdır. Köy derneği, köy yönetimin genel karar organıdır. Ve köydeki seçmenlerden oluşur. Köy muhtarını ve köy ihtiyar heyetini seçer. Köy ihtiyar meclisi, köy yönetiminin yürütme, denetleme ve karar organıdır. Üyelerinin sayısı nüfusa göre değişmekte olup sekizden az, on ikiden fazla olamaz. Köy imamı ve köy öğretmeni meclisin doğal üyesidir.

Türk yönetim tarihinde ilk muhtarlık teşkilatı 1833'te Kastamonu sancağında kurulmuş ve sonrasında diğer vilayet ve sancaklara yayılmıştır (Bilgiç, 2018). Köy yönetimi, 1858 tarihli Vülatı İzam ve Mutasarrıfını Kiram ile Kaymakamların Vazifelerini şamil Talimat ile "karye" adıyla kamu hukuku alanında varlık kazanmıştır (Başa, 2007: 5). Müteakiben, 1864 tarihli Tuna Vilayet Nizamnamesi, 1870 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi, 1876 tarihli Bucakların Yönetimi Hakkındaki Tüzük (İdare-i Nevahi) ve 1913 tarihli İUVKM hükümlerine göre yönetilmışlerdir (Toprak, 2006: 312). 1864 Nizamnamesi ile köyün organları, kuruluş biçimleri, görevleri, köylere ilişkin işler, muhtar ve ihtiyar meclisleri düzenlenmiştir (Başa, 2007: 5). 1864 ve 1871 tarihli Nizamnamelerin İUVKM ile yürürlükten kaldırılmaları, köy yönetimlerini yasal dayanaktan yoksun kılmıştır. 442 sayılı Köy Kanunu'na kadar, köy yönetimleri faaliyetlerine hükümet izniyle devam etmişlerdir (Bilgiç, 2018). Müteakip dönemde köy yönetimleri üzerinde reforma mahiyetinde değişim öngörülse de bunları hayata geçirmek mümkün olmamış, 442 sayılı kanunun bazı maddelerinde küçük çaplı değişikliklere gidilmekle yetinilmiştir. Köyler halen 442 sayılı yasa hükümlerine uygun olarak yönetilmektedirler. Köyler üzerindeki son köklü değişim, büyükşehir sınırlarındaki köyler üzerinde gerçekteşmiş ve bu yerleşim birimlerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak, büyükşehir ilçe belediyelerine bağlı mahalleye dönüştürülmüşlerdir.



2.3. Belediye Yönetimi

Belediye yönetiminin, Türk yerel yönetim yapıları içerisinde başat rol oynadığı söylenebilir. Belediye yönetimi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde teşkil edilen ve Cumhuriyet yönetimine aktarılan, tarihi süreçte önemli değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelen yerel yönetim birimidir. Tarihi süreçte, 19. Yüzyılın başlarına kadar kadının yönetimi altında sunulan belediye hizmetleri, bu dönemde önce İhtisap ve Evkaf Nezaretlerine, sonra ise 1854'te kurulan İstanbul'da Şehremaneti'ne devredilmiştir. 1857'de İstanbul 14 belediye dairesine bölünmüş, Paris örneği model alınarak, ilk belediye örgütü olan "Altıncı Belediye Dairesi" kurulmuştur. Bu Daire'nin meclis üyelerinin çoğunluğu yabancı uyruklu kişilerdir (Ortaylı, 1978: 19). Bu model, 1864 Tuna Vilayet Nizamnamesi ile taşrada da denenmiş, asıl değişim ise 1871 İdare-i Umumiye-i Vilâyât Nizamnamesi ile olmuştur. Bu gelişmeleri takiben I. Meşrutiyet döneminde (1877) Dersaadet Belediye Kanunu ve Vilâyât Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlar 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'na kadar yürürlükte kalmışlardır (Altan, 2009: 294). 1580 sayılı kanun ise 2004 tarihli 5272 sayılı Belediye Kanunu'na kadar yürürlükte kalmıştır. 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ise 5272 sayılı kanunun yürürlüğüne son vermiştir.

Belediye yönetimi, il özel idaresi gibi alansal (ilin mülki sınırları dâhilinde) değil mekânsal (belirlenen sınırlar dahilinde yetkili) bir yönetimdir (Güler, 2011: 289). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesinde belediye "Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmıştır. Aynı kanuna göre belediye yönetiminin organları; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Karar organı olan belediye meclisinin üyeleri 5 yıllığına doğrudan halk tarafından seçilir. Üye sayısı, belediye sınırları dahilinde yaşayan nüfusa göre değişmektedir. Belediye encümeni, belediye yönetiminin, yürütme ve danışma organıdır. İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden; diğer belediyelerde ise belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden oluşur. Encümenin başkanı, belediye başkanıdır. Belediye başkanı

ise belediye yönetiminin başı, yürütme organı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Halk tarafından doğrudan ve 5 yıllığına seçilir. Belediye başkanı bütün faaliyetleri için belediye meclisine karşı sorumludur.

Belediyelerin denetimi 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK) esaslarına göre iç ve dış denetim olarak iki biçimde yapılmaktadır. İç denetim, iç denetim birimlerince (iç denetçi, başkanlık, meclis vb.) gerçekleştirilirken dış denetim ise merkezi yönetim tarafından, vesayet yetkisi kapsamında gerçekleştirilmektedir.

2.4. Büyükşehir Belediye Yönetimi

Büyükşehir belediyesi, yakın geçmişte Türk yönetim yapısına giren yerel yönetim modelidir. 1921, 1924 ve 1961 Anayasalarında büyükşehir yönetimine dair anayasal bir düzenleme olmaması nedeniyle büyükşehir yapılanmasına gidilememiştir. 1950'ler sonrasında hızlanan kırsaldan kente göç, buralarda nüfusu artırırken yönetsel sorunları beraberinde getirmiş ve dolayısıyla 1960'lı yıllar, model arayışı yılları olmuştur (İsbir, 1991: 185). 1980'lerde mevcut belediye modellerinin büyük yerleşim birimlerinde ihtiyaca cevap vermemesine bağlı olarak (Bingöl vd., 2013: 17), bu yerleşim birimlerinde büyükşehir belediye yönetimi kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sebeple büyük yerleşim yerlerinde; 1982 Anayasası'nın 127. maddesindeki büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebileceğine ilişkin düzenlemeye dayanarak, 1984 tarih ve 195 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile büyükşehir yönetimleri kurulmuştur. Aynı yıl içerisinde 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla, Ankara, İstanbul ve İzmir'de büyükşehir belediyesi kurulmuştur. 2012'ye kadar benzer gerekçelerle yeni büyükşehirler kurulmuş, 2003 yılında 5019 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun yürürlüğe girmiştir. 3030 sayılı kanun, 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. 5216 sayılı kanunla birlikte büyükşehir belediye modelinde o güne dek görülen en ciddi değişiklik yapılmış, İstanbul ve Kocaeli illerinde mülki sınır uygulaması getirilmiş, 750 bin alt nüfus sınırı olarak belirlenmiş, büyükşehir belediyesinin yetkileri, genişletilmiştir. 5216 sayılı kanunda 2008'de 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla; 2012'de ise 6360 sayılı kanunla iki önemli değişiklik yapılmıştır.



Maddelerinin bir kısmı aynı yıl ve tamamı 2014 yerel seçimleriyle yürürlüğe giren 6360 sayılı kanunla, büyükşehir olarak belirlenen illerde köy, belde belediyesi ve il özel idarelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır.

5216 sayılı kanuna göre büyükşehir belediye yönetiminin organları; büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanıdır. Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye yönetiminin karar organıdır. Büyükşehir belediye başkanı, meclisin başkanıdır. Büyükşehir belediye meclisi üyeleri, ilçe ve ilk kademe belediye başkanları ile ilçe belediye meclisleri ile ilk kademe belediye meclislerinin kendi üyeleri arasından seçecekleri kişilerden oluşur ve üye sayısının belirlenmesinde ilçe belediye meclislerinin üye sayısı esas alınır. Her ilçe belediye meclisi, üye tamsayısının 1/5'ine tekabül eden sayıda ilçe belediye meclisi üyesini, her ilk kademe belediye ise 1/10 oranında meclis üyesi, o belediyeyi temsil etmek üzere büyükşehir belediye meclis üyesi olarak seçer. Büyükşehir belediye encümeni; büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, büyükşehir belediye meclisinin bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere büyükşehir belediye başkanının birim amirlerinden seçeceği beş üyeden oluşur. Büyükşehir belediye encümeninin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanunu'na tabi olan belediyelerin görev ve yetkileriyle aynı olmakla birlikte bunlara ek olarak 6360 sayılı Büyükşehir Kanunu'nun vermiş olduğu görevleri de yerine getirmekten de sorumludur. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye yönetiminin başı ve tüzel kişiliğinde temsilcisidir. Büyükşehir belediye sınırlarındaki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye yönetiminin denetimi, belediye yönetiminde olduğu gibidir. 5018 sayılı KMYKK ve idari vesayet gereği İçişleri Bakanlığı'nca ve mali olarak da Sayıştay tarafından denetlenir. Bir başka denetleme türü olan yönetimde açıklık, yönetilenlerin eliyle denetleme anlamı taşımaktadır. Bu denetleme türünde yönetilenlerin yönetime katılmasıyla birlikte yöneticilere karşı güven oluşmakta ve şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri hayata geçirilmektedir. Yönetimde açıklık tüm dünya ülkelerinin hassasiyetle üzerinde durduğu bir konu olup yatırımların yapılması hususunda önem arz etmektedir.

3. MÜLKİ SINIRA DAYALI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİ

6360 sayılı yasayla büyükşehir belediye yönetimlerinde o zamana kadarki en büyük çaplı değişikliğin yapıldığı söylenebilir. Yasayla mevcutlara ilave olarak

on dört ilde daha büyükşehir belediye yönetimi kurulmuş ve büyükşehirlerin sorumluluk alanı il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Büyükşehirlerde il özel idarelerinin, belde belediyelerinin ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. 1076 belde belediyesi ve 16.500 köy, tüzel kişiliklerini yitirerek mahalleye dönüştürülmüş (Zengin, 2014: 103), ilçe belediyeleri ise merkez ilçe statüsüne sokulmuştur. 6360 sayılı yasa öncesinde yetki alanı merkez ilçe statüsündeki ilçelerin belediye sınırlarıyla yasayla birlikte yetki alanı kırsal alanları da kapsayacak biçimde genişletilmiş ve mekânsal alan yönetimine geçilmiştir (Gürbüz vd., 2014: 102). 6360 sayılı yasa yürürlüğe girmeden önce Türkiye nüfusunun; % 83'ü belediye sınırları içerisinde, % 17'si belediye sınırları dışında olarak değerlendirilmekteydi. Belediye sınırları içerisinde bulunanların; % 55'i büyükşehir belediyesi, % 45'i diğer belediye sınırları içerisinde bulunmaktaydı. 6360 sayılı yasa ile birlikte, Türkiye'nin %78'ine denk gelen 56 milyon kişi büyükşehir belediye sınırları içinde yaşamaya başlamıştır. 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden sonra ülke nüfusunun; % 92'si belediye sınırlarında, % 8'i ise köylerde yaşamaktadır (Çelik ve Altıparmak, 2013: 23).

6360 sayılı yasa henüz mecliste görüşüldüğü andan itibaren tartışmaların konusu olmuştur. Bir kesim 6360 sayılı yasayı getireceği yenilikleri ortaya koyarak desteklerken diğer bir kesim ortaya çıkabilecek muhtemel olumsuz sonuçları öne çıkarıp yasayı eleştirmektedir. İmar bütünlüğü ve üst ölçek planların tek bir otorite tarafından yapılmasının yerinde bir yaklaşım olduğu (Ersoy, 2013); bütün mülki sınırı kapsayan alansal yönetime geçilmesinin anlamlı bir yaklaşım olduğu (Genç, 2014: 6); yerelleşme açısından olumlu bir gelişme olduğu (Belli ve Aydın, 2017: 411), ilçe belediyelerinin sunduğu hizmetlerin, kapatılan belde belediyelerinin sunduğu hizmetlerden daha kaliteli ve etkin olduğu (Belli ve Aydın, 2016: 1712); bir il veya ilçenin tek başına yapamayacağı hacimdeki hizmetlerin daha kolay hayata geçirilebileceği, su ve kanalizasyon hizmetlerinde etkinliğin sağlanabileceği (Ökmen ve Aslan, 2014: 99) hususlarındaki görüşler 6360 sayılı yasayı destekler niteliktedir.

6360 sayılı yasa, alan yazınında; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na (AYYÖŞ) aykırılık, Anayasa'ya aykırılık, yerelde merkezileşme, yeni büyükşehirlerin imkân ve kaynaklarının standart olmaması, artan hizmet maliyeti ve büyükşehir belediyelerinin şehir merkezine uzak yerlere hizmet götürürken sorunlarla karşılaşacağı gibi başlıklarda değerlendirilmiştir. 6360 sayılı yasayı destekleyen görüşlerin yanında eleştirel yaklaşımlarda bulunmaktadır.



Yerel hizmetlerin tek merkezden yürütülmesinin, büyükşehir hizmetlerinin etkin ve verimli olmasını sağlayamayacağı (Biricikoğlu ve Demiroğlu, 2015: 389), belediyelerin hizmet yürütme konusunda sorunlar yaşayabileceği, köyde yaşayan vatandaşların gelir durumları dikkate alındığında emlak ve çöp vergisi konusunda sorunlar yaşayabileceği, sosyolojik olarak köyde yaşayan insanların kentli psikolojisini hissetmeden sadece biçimsel olarak kentli gibi görüneceği (İzci ve Turan, 2013: 150), özellikle terörle mücadelenin yoğun yaşandığı illerde belediye hizmetlerinin korucu mahallelerine götürülmesinde sorunlar yaşanabileceği (Arslan, 2018) ise 6360 sayılı yasaya yöneltilen eleştirilerdir.

4. UYGULAMA

4.1. Araştırmanın Amaç, Kapsam ve Yöntemi

Bu araştırmayla 6360 sayılı yasayla belde ve köy tüzel kişiliklerini kaybederek mahalleye dönüştürülen yerleşim birimlerinde, yasa sonrasında sunulan yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeyini belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın kapsamı Adana Büyükşehir Belediyesi sınırları dâhilinde kalan ve köy ve belde belediyesinden mahalle yönetimine dönüştürülen yerleşim birimleri ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın evreni 197.005 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen 2123 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmada, büyükşehir belediye yönetimince sunulan kamu hizmetlerine ilişkin soruların yer aldığı ve bu hizmetlerin etkinlik düzeylerini ölçmeye dönük, Beşli Likert Ölçeğine (1: Hiç Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) uygun biçimde, araştırmacı tarafından hazırlanan 18 maddeli anket formu kullanılmıştır. Yüz yüze anket yöntemi ile elde edilen veriler SPSS 21.00 programıyla analiz edilmiştir.

Güvenirlilik analizi sonucunda Cronbach Alfa katsayısı 0,877 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa katsayısının % 81 - %100 aralığında olması araştırmanın çok güvenilir olduğunu göstermektedir (Nakip, 2013).

4.2. Araştırmanın Hipotezleri

Türkiye’de kırsal kesimde ikamet eden vatandaşların sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyleri, iş ve görev paylaşımları, belde merkezleriyle köy merkezleri arasında var olan yönetsel farklılıklar, kent merkezine olan coğrafi uzaklığın

hizmetlerin sunumuna olumsuz yansıtacağı yönündeki kanaate bağlı olarak, çalışmanın hipotezleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

H1:Yerel kamu hizmetlerinde etkinlik düzeyi algısında cinsiyete göre farklılık vardır.

H2:Yerel kamu hizmetlerinde etkinlik düzeyi algısında eğitim durumuna göre farklılık vardır.

H3:Yerel kamu hizmetlerinde etkinlik düzeyi algısında yerleşim yerinin köy ve beldeden dönüşmüş olmasına göre farklılık vardır.

H4:Yerel kamu hizmetlerinde etkinlik düzeyi algısında yerleşkenin şehir merkezine uzaklığına göre farklılık vardır.

5. BULGULAR ve YORUMLAR

5.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya 2123 vatandaş katılmıştır. Katılımcıların %76,6'sının erkek, %26,4'ünün kadın olduğu görülmüştür. Medeni duruma göre; %94,7'si evli, %5,5'ü bekârdır. Yaş incelemesine göre; %16,3'ünün 26-30 yaş grubunda, %5,5'inin 31-35 yaş grubunda, %13,2'sinin 36-40 yaş grubunda ve %65'inin ise 41 ve üzeri yaş grubunda olduğu tespit edilmiştir. 41 ve üzeri yaş grubu oranının diğer yaş gruplarına oranla daha yüksektir. Eğitim durumlarına bakıldığında; %84,2'sinin ilköğretim mezunu, %15,8'inin lise mezunu olduğu gözlenmiş olup, ilköğretim-ortaöğretim mezunu oranının lise mezununa kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ön lisans, lisans ve lisansüstü mezunu gruplarında katılımcı bulunmamaktadır. Yaşadıkları yer bakımından yapılan incelemede; köyden mahalleye dönüşen yerde yaşayanların oranının %85,8 olduğu, beldeden mahalleye dönüşen yerde yaşayanların oranının %14,2 olduğu görülmüştür. Köyden mahalleye dönüşen yerde yaşayanların oranının beldeden mahalleye dönüşen yerde yaşayanlara kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Merkeze uzaklık bakımından yapılan incelemede; %2,3'ünün 0-40 km, %58,7'sinin 41-80 km, %14,3'ünün 81-120 km, %15,1'inin 121-160 km ve %9,7'sinin 161-200 km olduğu görülmüştür. Merkeze 41-80 km uzaklıkta bulunanların oranının diğer uzaklıklarda bulunanlara kıyasla yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ne kadar zamandır burada yaşıyorsunuz incelemesine göre; %5,2'si 6-10 yıl, %4,7'si 11-15 yıl ve %90,1'i 15 yıldan fazla olarak görülmüştür. 15 yıldan fazla zamandır yaşayanların oranının diğer zamanlara kıyasla yüksek olduğu tespit edilmiştir. 1

yıldan az ve 1-5 yıl gruplarında katılımcı bulunmamaktadır. Meslekleri bakımından yapılan incelemede; %25,2'sinin çalışmıyor, %30,7'sinin çiftçi, %15,9'unun işçi, %8,1'inin esnaf ve sanatkâr ve %20,1'inin emekli olduğu görülmüştür. Çiftçi meslek grubunda olanların oranının diğer meslek grubundakilere kıyasla yüksek olduğu tespit edilmiştir. Memur ve diğer meslek gruplarında katılımcı bulunmamaktadır.

5.2. Verilerin Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında uygulanan yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeyini belirlemeye yönelik verilerin dağılım analiz bulguları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Yerel Kamu Hizmetlerinin Etkinlik Düzeyini Belirlemeye Yönelik Verilerin Dağılım Analizi Bulguları

| S. Nu. | İfadeler | Kolmogorov-Smirnova | | |
|--------|---|---------------------|------|------|
| | | Statistic | df | Sig. |
| 1 | Mahalle olduktan sonra içme ve kullanma suyu hizmetleri iyileşti. | ,434 | 2123 | ,000 |
| 2 | Mahalle olduktan sonra altyapı - kanalizasyon hizmetleri iyileşti. | ,451 | 2123 | ,000 |
| 3 | Mahalle olduktan sonra mezarlık bakımı, onarımı ve defin hizmetleri iyileşti. | ,423 | 2123 | ,000 |
| 4 | Mahalle olduktan sonra ulaşım ve toplu taşıma hizmetleri iyileşti. | ,344 | 2123 | ,000 |
| 5 | Mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetleri iyileşti. | ,418 | 2123 | ,000 |
| 6 | Mahalle olduktan sonra tarım ve hayvancılığı destekleme hizmetleri iyileşti. | ,427 | 2123 | ,000 |
| 7 | Mahalle olduktan sonra yol yapım, onarım ve karla mücadele hizmetleri iyileşti. | ,420 | 2123 | ,000 |

| | | | | |
|----|--|------|------|------|
| 8 | Mahalle olduktan sonra çöp toplama ve temizlik hizmetleri iyileşti. | ,428 | 2123 | ,000 |
| 9 | Mahalle olduktan sonra afet ve acil durum hizmetleri iyileşti. | ,441 | 2123 | ,000 |
| 10 | Mahalle olduktan sonra yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler iyileşti. | ,429 | 2123 | ,000 |
| 11 | Mahalle olduktan sonra cadde, sokak ve bina numaralandırma hizmetleri iyileşti. | ,427 | 2123 | ,000 |
| 12 | Mahalle olduktan sonra geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmetleri iyileşti. | ,372 | 2123 | ,000 |
| 13 | Mahalle olduktan sonra zabıta hizmetleri iyileşti. | ,424 | 2123 | ,000 |
| 14 | Mahalle olduktan sonra katı atık depolama ve bertaraf hizmetleri iyileşti. | ,406 | 2123 | ,000 |
| 15 | Mahalle olduktan sonra çevre, tarım alanları ve su havzalarının korunması hizmetleri iyileşti. | ,440 | 2123 | ,000 |
| 16 | Mahalle olduktan sonra ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetleri iyileşti. | ,444 | 2123 | ,000 |
| 17 | Mahalle olduktan sonra imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetleri iyileşti. | ,278 | 2123 | ,000 |
| 18 | Mahalle olduktan sonra amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler iyileşti. | ,373 | 2123 | ,000 |

Katılımcıların yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeyini belirleme verilerine ilişkin aralıklı ve oran ölçekli ifadelerin normal dağılım incelemesi Kolmogorov-Smirnov testiyle yapılmış ve normal dağılımlı olmadıkları belirlenmiştir. Analiz sonucuna göre ve Kolmogorov-Smirnov'a göre bütün ifadeler için ($p=0,000<\alpha=0,05$) olduğundan verilerin normal dağılımlı olmadığı görülmüştür. Standart normal dağılımda çarpıklık ve basıklık katsayılarının limitlerinin ± 2 arasında kalması, dağılımın normalden fazla sapma göstermediği olarak değerlendirilebilmektedir (Trochim ve Donnelly, 2006; George ve Mallery, 2010). Aralıklı ve oran ölçekli ifadelerin çarpıklık ve basıklık katsayıları ve Q-Q grafikleri incelendiğinde ifadelerin normal dağılımlı olduklarına karar verilmiştir. Bu bulgulara göre verilerin normal dağılımlı olması için Trochim ve Donnelly (2006) ve George ve Mallery'e (2010) göre; çarpıklık ve basıklık katsayısı değerlerinin -2 ile $+2$ arasında olması gerekmektedir. Buradan hareketle tüm soruların normal dağılım sergilediği söylenebilir.

5.3. Tanımlayıcı İstatistikler

Katılımcıların yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeylerinin belirlenmesine yönelik görüşlerini içeren verilere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Yerel Kamu Hizmetlerinin Etkinlik Düzeyini Belirlemeye Yönelik Verilere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

| S. Nu. | İfadeler | Ort. | St. Sapma | Çarpıklık Katsayısı | Basıklık Katsayısı |
|--------|---|------|-----------|---------------------|--------------------|
| 1 | Mahalle olduktan sonra içme ve kullanma suyu hizmetleri iyileşti. | 3,56 | ,735 | -1,330 | ,149 |
| 2 | Mahalle olduktan sonra altyapı - kanalizasyon hizmetleri iyileşti. | 2,56 | ,891 | ,998 | -,984 |
| 3 | Mahalle olduktan sonra mezarlık bakımı, onarımı ve defin hizmetleri iyileşti. | 3,52 | ,816 | -1,064 | -,385 |
| 4 | Mahalle olduktan sonra ulaşım ve toplu taşıma hizmetleri iyileşti. | 3,16 | 1,031 | -,121 | -1,728 |
| 5 | Mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetleri iyileşti. | 3,52 | ,815 | -1,041 | -,418 |
| 6 | Mahalle olduktan sonra tarım ve hayvancılığı destekleme hizmetleri iyileşti. | 3,53 | ,815 | -1,092 | -,335 |

| | | | | | |
|----|--|------|------|--------|-------|
| 7 | Mahalle olduktan sonra yol yapımı, onarım ve karla mücadele hizmetleri iyileşti. | 3,50 | ,837 | -1,000 | -,574 |
| 8 | Mahalle olduktan sonra çöp toplama ve temizlik hizmetleri iyileşti. | 3,66 | ,530 | -1,240 | ,534 |
| 9 | Mahalle olduktan sonra afet ve acil durum hizmetleri iyileşti. | 3,69 | ,520 | -1,387 | ,960 |
| 10 | Mahalle olduktan sonra yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler iyileşti. | 3,66 | ,558 | -1,368 | ,900 |
| 11 | Mahalle olduktan sonra cadde, sokak ve bina numaralandırma hizmetleri iyileşti. | 3,54 | ,812 | -1,097 | -,313 |
| 12 | Mahalle olduktan sonra geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmetleri iyileşti. | 2,04 | ,526 | ,082 | ,734 |
| 13 | Mahalle olduktan sonra zabıta hizmetleri iyileşti. | 3,52 | ,819 | -1,064 | -,397 |
| 14 | Mahalle olduktan sonra katı atık depolama ve bertaraf hizmetleri iyileşti. | 3,57 | ,851 | -,913 | -,335 |
| 15 | Mahalle olduktan sonra çevre, tarım alanları ve su havzalarının korunması hizmetleri iyileşti. | 3,68 | ,577 | -1,540 | 1,544 |
| 16 | Mahalle olduktan sonra ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetleri iyileşti. | 3,69 | ,519 | -1,423 | 1,072 |
| 17 | Mahalle olduktan sonra imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetleri iyileşti. | 3,31 | ,642 | -,386 | -,639 |
| 18 | Mahalle olduktan sonra amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler iyileşti. | 3,06 | ,529 | ,063 | ,528 |

Sorular içerisinde en yüksek ortalamayı (3,69) “Mahalle Olduktan Sonra Afet ve Acil Durum Hizmetleri İyileşti” ve “Mahalle Olduktan Sonra İbadethanelerin Bakım ve Onarımı Hizmetleri İyileşti” ifadelerine verilen yanıtlar oluşturmuştur. Bunların hemen ardından (3,68) ortalamayla “Mahalle Olduktan Sonra Çevre, Tarım Alanları ve Su Havzalarının Korunması Hizmetleri İyileşti”, (3,66) ortalamayla “Mahalle Olduktan Sonra Çöp Toplama ve Temizlik Hizmetleri İyileşti” ifadeleri gelmektedir. En düşük ortalama (2,04) ise “Mahalle Olduktan Sonra Geleneksel ve Kültürel Tip Mimari Proje Hizmetleri İyileşti” ifadesine ait olup, sonraki düşük ortalama ise (2,56) ile “Mahalle Olduktan Sonra Altyapı - Kanalizasyon Hizmetleri İyileşti” ifadesine aittir.

5.4. Hipotez Testleri

5.4.1. Yerel Kamu Hizmetlerinde Etkinlik Düzeyi Algısında Cinsiyete Göre Farklılıkların Parametrik Bağımsız Örneklem t-Testi

Katılımcıların yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeylerini algılama boyutları arasındaki farklılıkları gösteren parametrik Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Farklılıkların Parametrik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

| İfadeler | Cinsiyet | n | Ort. | t | p |
|--|----------|------|------|--------|------|
| Mahalle olduktan sonra çöp toplama ve temizlik hizmetleri iyileşti. | Kadın | 561 | 3,62 | -2,256 | ,024 |
| | Erkek | 1562 | 3,68 | | |
| Mahalle olduktan sonra afet ve acil durum hizmetleri iyileşti. | Kadın | 561 | 3,64 | -2,270 | ,023 |
| | Erkek | 1562 | 3,70 | | |
| Mahalle olduktan sonra çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması hizmetleri iyileşti. | Kadın | 561 | 3,60 | -3,461 | ,001 |
| | Erkek | 1562 | 3,70 | | |
| Mahalle olduktan sonra ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetleri iyileşti. | Kadın | 561 | 3,65 | -2,333 | ,020 |
| | Erkek | 1562 | 3,71 | | |
| Mahalle olduktan sonra imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetleri iyileşti. | Kadın | 561 | 3,24 | -3,104 | ,002 |
| | Erkek | 1562 | 3,33 | | |

Çöp toplama ve temizlik hizmetleri; afet ve acil durum hizmetleri; çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması hizmetleri; ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetleri; imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetlerine katılımcıların verdikleri yanıtlar arasında cinsiyete göre farklılık olduğu, erkeklerin bu hizmetlerin etkinliğine verdikleri puan ortalamasının kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer hizmetlerde ise cinsiyetler arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bağlamda H1 hipotezi, Tablo-3'te yer alan hizmetlerle sınırlı olarak kısmen kabul edilmiştir.

5.4.2. Yerel Kamu Hizmetlerinde Etkinlik Düzeyi Algısında Eğitim Durumlarına Göre Farklılıkların Parametrik Bağımsız Örneklem t-Testi

Katılımcıların eğitim durumlarına göre, sunulan yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeylerini algılama boyutları arasındaki farklılıkları gösteren parametrik Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Eğitim Durumlarına Göre Farklılıkların Parametrik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

| İfadeler | Eğitim Durumu | n | Orta-lama | t | p |
|---|---------------|------|-----------|--------|------|
| Mahalle olduktan sonra altyapı - kanalizasyon hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 2,51 | -4,982 | ,000 |
| | Lise | 335 | 2,79 | | |
| Mahalle olduktan sonra mezarlık bakımı, onarımı ve defin hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 3,50 | -3,596 | ,000 |
| | Lise | 335 | 3,66 | | |
| Mahalle olduktan sonra ulaşım ve toplu taşıma (belediye otobüsü) hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 3,12 | -3,851 | ,000 |
| | Lise | 335 | 3,36 | | |
| Mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 3,49 | -3,512 | ,000 |
| | Lise | 335 | 3,65 | | |
| Mahalle olduktan sonra tarım ve hayvancılığı destekleme hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 3,51 | -3,342 | ,001 |
| | Lise | 335 | 3,66 | | |
| Mahalle olduktan sonra yolların yapım, onarımı ve karla mücadele hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 3,48 | -3,394 | ,001 |
| | Lise | 335 | 3,63 | | |
| Mahalle olduktan sonra cadde, sokak ve bina numaralandırma hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 3,51 | -3,756 | ,000 |
| | Lise | 335 | 3,67 | | |
| Mahalle olduktan sonra zabıta hizmetleri iyileşti | İlköğretim | 1788 | 3,50 | -3,494 | ,001 |
| | Lise | 335 | 3,66 | | |
| Mahalle olduktan sonra katı atık depolama ve bertaraf hizmetleri iyileşti. | İlköğretim | 1788 | 3,55 | -2,805 | ,005 |
| | Lise | 335 | 3,68 | | |

Tablo 4’te görüldüğü üzere katılımcılardan lise mezunu olanların ilköğretim mezunu olanlarla karşılaştırdıklarında, altyapı – kanalizasyon, mezarlık bakımı, onarımı ve defin, ulaşım ve toplu taşıma, itfaiye, tarım ve hayvancılığı destekleme, yolların yapım, onarımı ve karla mücadele, cadde, sokak ve bina numaralandırma, zabıta ve katı atık depolama ve bertaraf hizmetlerinin etkinlik düzeylerini daha yüksek puanladıkları görülmektedir. Etkinlik düzeyi ölçülen diğer yerel hizmetlerde ise katılımcıların eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bağlamda, araştırmanın H2 hipotezi de Tablo 4’te yer alan hizmetlerle sınırlı olarak kısmen kabul edilmiştir.

5.4.3. Yerleşim Yerinin 6360 Sayılı Yasa Öncesi Hukuki Statüsü Bakımından Yerel Kamu Hizmetlerinin Etkinlik Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Parametrik Bağımsız Örneklem t Testi

Araştırmaya katılan vatandaşların yaşadıkları yer bakımından, sunulan yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeyleri arasındaki farklılıkları gösteren parametrik Bağımsız Örneklem t Testi sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Yaşanılan Yer Bakımından Farklılıkların Parametrik Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

| S. Nu. | İfadeler | Yerleşkenin Önceki Hali | n | Ort. | t | p |
|--------|---|-------------------------|------|------|--------|------|
| 2 | Mahalle olduktan sonra altyapı - kanalizasyon hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 2,50 | -5,998 | ,000 |
| | | Belde | 302 | 2,86 | | |
| 3 | Mahalle olduktan sonra mezarlık bakımı, onarımı ve defin hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,51 | -3,002 | ,003 |
| | | Belde | 302 | 3,64 | | |
| 4 | Mahalle olduktan sonra ulaşım ve toplu taşıma (belediye otobüsü) hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,00 | -2,826 | ,000 |
| | | Belde | 302 | 4,07 | | |
| 5 | Mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,50 | -3,503 | ,001 |
| | | Belde | 302 | 3,66 | | |
| 6 | Mahalle olduktan sonra tarım ve hayvancılığı destekleme hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,51 | -3,118 | ,002 |
| | | Belde | 302 | 3,66 | | |
| 7 | Mahalle olduktan sonra yolların yapım, onarımı ve karla mücadele hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,47 | -3,937 | ,000 |
| | | Belde | 302 | 3,66 | | |

| | | | | | | |
|----|--|-------|------|------|--------|------|
| 8 | Mahalle olduktan sonra çöp toplama ve temizlik hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,65 | -2,861 | ,004 |
| | | Belde | 302 | 3,74 | | |
| 10 | Mahalle olduktan sonra yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler iyileşti. | Köy | 1821 | 3,64 | -3,047 | ,002 |
| | | Belde | 302 | 3,74 | | |
| 11 | Mahalle olduktan sonra cadde, sokak ve bina numaralandırma hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,52 | -2,902 | ,004 |
| | | Belde | 302 | 3,65 | | |
| 12 | Mahalle olduktan sonra geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 2,03 | -1,998 | ,046 |
| | | Belde | 302 | 2,09 | | |
| 13 | Mahalle olduktan sonra zabıta hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,50 | -3,343 | ,001 |
| | | Belde | 302 | 3,66 | | |
| 14 | Mahalle olduktan sonra katı atık depolama ve bertaraf hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,56 | -2,259 | ,024 |
| | | Belde | 302 | 3,66 | | |
| 17 | Mahalle olduktan sonra imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetleri iyileşti. | Köy | 1821 | 3,30 | -2,078 | ,038 |
| | | Belde | 302 | 3,38 | | |
| 18 | Mahalle olduktan sonra amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler iyileşti. | Köy | 1821 | 3,02 | -8,079 | ,000 |
| | | Belde | 302 | 3,28 | | |

Yapılan bağımsız örneklem t-Testi sonuçlarına göre, toplam on sekiz hizmet türünden on dördünde, katılımcıların yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeyine ilişkin algılarının, yerleşim yerinin 6360 sayılı yasa öncesi yasal durumunun belde veya köy olmasından kaynaklı farklılık gösterdiği görülmüştür. Farklılık gösteren 14 yerel hizmet Tablo 5'te verilmiştir. Buradan hareketle, beldeden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde sunulan yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeyi algısının, köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinden daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, araştırmamızın H3 hipotezi kabul edilmiştir.

5.4.4. Yerleşim Yerinin Kent Merkezine Mesafesi Bakımından Yerel Kamu Hizmetlerinin Etkinlik Düzeyleri Arasındaki Farklılıkların Parametrik Tek Yönlü Varyans Analizi Testi

Araştırmaya katılan vatandaşların yaşadıkları yerin şehir merkezine uzaklığı bakımından, sunulan yerel kamu hizmetlerinin etkinlik düzeyleri arasındaki farklılıkları gösteren parametrik Tek Yönlü Varyans Analizi Testi sonuçları Tablo-6'da sunulmuştur.



Tablo 6: Şehir Merkezine Mesafe Bakımından Farklılıkların Parametrik Tek Yönlü Varyans Analizi Testi Sonuçları

| S. Nu. | İfadeler | Mesafe (km) | n | Ortalama | F | p |
|--------|---|-------------|------|----------|---------|------|
| 1 | Mahalle olduktan sonra içme ve kullanma suyu hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,45 | 14,823 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,50 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,49 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,68 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,88 | | |
| 2 | Mahalle olduktan sonra altyapı - kanalizasyon hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 2,04 | 61,937 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 2,60 | | |
| | | 81-120 | 303 | 2,02 | | |
| | | 121-160 | 320 | 2,59 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,15 | | |
| 3 | Mahalle olduktan sonra mezarlık bakımı, onarımı ve defin hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,24 | 5,940 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,55 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,37 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,53 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,66 | | |
| 4 | Mahalle olduktan sonra ulaşım ve toplu taşıma (belediye otobüsü) hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,94 | 486,173 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,69 | | |
| | | 81-120 | 303 | 2,79 | | |
| | | 121-160 | 320 | 2,04 | | |
| | | 161-200 | 205 | 2,03 | | |
| 5 | Mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,22 | 4,550 | ,001 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,55 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,38 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,52 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,59 | | |
| 6 | Mahalle olduktan sonra tarım ve hayvancılığı destekleme hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,22 | 8,217 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,55 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,38 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,52 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,75 | | |

| | | | | | | |
|----|--|---------|------|------|--------|------|
| 7 | Mahalle olduktan sonra yolların yapım, onarımı ve karla mücadele hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,22 | 4,768 | ,001 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,55 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,38 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,52 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,40 | | |
| 8 | Mahalle olduktan sonra çöp toplama ve temizlik hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,92 | 14,149 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,65 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,78 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,66 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,46 | | |
| 9 | Mahalle olduktan sonra afet ve acil durum hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,92 | 6,888 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,65 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,78 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,66 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,74 | | |
| 10 | Mahalle olduktan sonra yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,92 | 17,309 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,65 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,78 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,66 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,40 | | |
| 11 | Mahalle olduktan sonra cadde, sokak ve bina numaralandırma hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,24 | 9,159 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,55 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,37 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,53 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,77 | | |
| 12 | Mahalle olduktan sonra geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 2,00 | 9,474 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 2,08 | | |
| | | 81-120 | 303 | 1,92 | | |
| | | 121-160 | 320 | 1,94 | | |
| | | 161-200 | 205 | 2,09 | | |
| 13 | Mahalle olduktan sonra zabıta hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,22 | 5,451 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,55 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,38 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,52 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,65 | | |



| | | | | | | |
|----|--|---------|------|------|--------|------|
| 14 | Mahalle olduktan sonra katı atık depolama ve bertaraf hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,20 | 24,352 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,55 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,38 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,56 | | |
| | | 161-200 | 205 | 4,06 | | |
| 15 | Mahalle olduktan sonra çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,57 | 6,974 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,69 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,80 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,58 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,61 | | |
| 16 | Mahalle olduktan sonra ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,92 | 8,114 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,65 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,78 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,66 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,79 | | |
| 17 | Mahalle olduktan sonra imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetleri iyileşti. | 0-40 | 49 | 3,39 | 5,808 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,27 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,28 | | |
| | | 121-160 | 320 | 3,44 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,39 | | |
| 18 | Mahalle olduktan sonra amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler iyileşti. | 0-40 | 49 | 2,96 | 33,864 | ,000 |
| | | 41-80 | 1246 | 3,10 | | |
| | | 81-120 | 303 | 3,16 | | |
| | | 121-160 | 320 | 2,76 | | |
| | | 161-200 | 205 | 3,14 | | |

Tablo 6'da verilen istatistikî değerler incelendiğinde, etkinlik algısı ölçümü yapılan yerel kamu hizmetlerinin tamamının, katılımcıların yerleşim yerlerinin kent merkezine olan mesafesine bağlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Bu bağlamda H4 hipotezi kabul edilmekle birlikte, farklılık görülen ifadeler için ortalamalar arası fark kontrolü testleri uygulanmıştır.

Varyans analizinde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla, ortalamalar arası fark kontrolü testleri yapılmıştır. Ortalamalar arası fark kontrolü testlerinden varyansların eşit olması durumunda LSD Testi; varyansların eşit olmaması durumunda Tamhane Testi yaygın kullanılmaktadır. Varyansların eşitlik

durumu incelemesi için Levene Testi uygulanmış olup, test sonuçları Tablo7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Yerleşim Yerinin Şehir Merkezine Mesafesi Bakımından Farklılıklara Ait Varyansların Eşitlik İncelemesi (Levene) Testi Sonuçları

| S. Nu. | İfadeler | Levene Statistic | df1 | df2 | Sig. |
|--------|--|------------------|-----|------|------|
| 1 | Mahalle olduktan sonra içme ve kullanma suyu hizmetleri iyileşti. | 69,704 | 4 | 2118 | ,000 |
| 2 | Mahalle olduktan sonra altyapı - kanalizasyon hizmetleri iyileşti. | 441,461 | 4 | 2118 | ,000 |
| 3 | Mahalle olduktan sonra mezarlık bakımı, onarımı ve defin hizmetleri iyileşti. | 16,840 | 4 | 2118 | ,000 |
| 4 | Mahalle olduktan sonra ulaşım ve toplu taşıma (belediye otobüsü) hizmetleri iyileşti. | 239,001 | 4 | 2118 | ,000 |
| 5 | Mahalle olduktan sonra itfaiye hizmetleri iyileşti. | 16,353 | 4 | 2118 | ,000 |
| 6 | Mahalle olduktan sonra tarım ve hayvancılığı destekleme hizmetleri iyileşti. | 30,155 | 4 | 2118 | ,000 |
| 7 | Mahalle olduktan sonra yolların yapım, onarımı ve karla mücadele hizmetleri iyileşti. | 12,421 | 4 | 2118 | ,000 |
| 8 | Mahalle olduktan sonra çöp toplama ve temizlik hizmetleri iyileşti. | 34,784 | 4 | 2118 | ,000 |
| 9 | Mahalle olduktan sonra afet ve acil durum hizmetleri iyileşti. | 31,191 | 4 | 2118 | ,000 |
| 10 | Mahalle olduktan sonra yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler iyileşti. | 61,719 | 4 | 2118 | ,000 |
| 11 | Mahalle olduktan sonra cadde, sokak ve bina numaralandırma hizmetleri iyileşti. | 34,461 | 4 | 2118 | ,000 |
| 12 | Mahalle olduktan sonra geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmetleri iyileşti. | 13,163 | 4 | 2118 | ,000 |
| 13 | Mahalle olduktan sonra zabıta hizmetleri iyileşti. | 17,017 | 4 | 2118 | ,000 |
| 14 | Mahalle olduktan sonra katı atık depolama ve bertaraf hizmetleri iyileşti. | 15,802 | 4 | 2118 | ,000 |



| | | | | | |
|----|--|--------|---|------|------|
| 15 | Mahalle olduktan sonra çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması hizmetleri iyileşti. | 25,515 | 4 | 2118 | ,000 |
| 16 | Mahalle olduktan sonra ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetleri iyileşti. | 34,622 | 4 | 2118 | ,000 |
| 17 | Mahalle olduktan sonra imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetleri iyileşti. | 10,153 | 4 | 2118 | ,000 |
| 18 | Mahalle olduktan sonra amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler iyileşti. | 7,403 | 4 | 2118 | ,000 |

Levene Testi sonuçlarına göre, ölçümü yapılan yerel kamu hizmetlerinin tamamına dönük etkinlik düzeyi algılamalarının varyansların eşit olmadığı tespit edilmiş ve ortalamalar arası fark kontrolü testlerinden Tamhane Testi uygulanmıştır. Yapılan Tamhane Testi sonuçları makale sayfa sınırını aştığı için konulamamış, elde edilen bulguların açıklanması yoluna gidilmiştir.

Buradan hareketle, içme ve kullanma suyu hizmetlerine ilişkin Tamhane Testi sonuçlarındaki farklılığın kent merkezine uzaklığı (0-40 km) ile (161-200 km) arasında olan yerleşim yerlerinden kaynaklandığı görülmüştür. Kent merkezine yakın yerleşim birimlerindeki katılımcıların etkinlik düzeyini değerlendirme puanları düşük iken uzak yerleşim birimlerindeki katılımcıların etkinlik düzeyini değerlendirme puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Altyapı ve kanalizasyon, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler ile geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmetlerinde görülen farklılığın (121-160 km) ve (161-200 km) mesafedeki yerleşim birimlerindeki katılımcıların etkinlik düzeyi değerlendirmeleriyle diğer mesafelerdeki katılımcıların etkinlik düzeyi değerlendirmeleri arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Kent merkezinden uzaklaştıkça, katılımcıların bu hizmetlerin etkinlik düzeyinin yüksek olduğunu değerlendirdikleri görülmektedir.

Ulaşım ve toplu taşıma (belediye otobüsü) ile çöp toplama ve temizlik hizmetlerinde ise yerleşim yerinin kent merkezine olan mesafesine bağlı olarak mesafe kategorizasyonlarının tamamı arasında istatistiki anlamda farklılık olduğu görülmüştür. Yani, şehir merkezine yakın olan yerleşim yerlerindeki katılımcılar bu hizmeti yüksek etkinlikte görürken, kırsala ve mahrumiyete gidildikçe katılımcılar bu hizmetlerin etkinlik düzeyinin düşük olduğunu ifade etmektedirler.

Cadde, sokak ve bina numaralandırma hizmetleriyle katı atık depolama ve bertaraf hizmetlerinin değerlendirilmesindeki farklılığın, kent merkezine(161-200 km) mesafe uzaklıkta bulunan yerleşim yerlerindeki katılımcılar ile diğer mesafelerde ikamet etmekte olan katılımcılar arasındaki etkinlik değerlendirmesinden kaynaklandığı görölmektedir. Kente merkezine (161-200 km) mesafe uzaklıkta bulunan yerleşim yerlerindeki katılımcılar, bu hizmetlerin etkinlik düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedirler.

Çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması hizmetlerinde yerleşim yeri (81-120 km) mesafede olan yerleşimlerde yaşayan katılımcıların etkinlik düzeyi değerlendirmelerinin (41-80 km), (121-160 km) ve (161-200 km) mesafede olan yerleşimlerde yaşayan katılımcıların etkinlik düzeyi değerlendirmelerinden daha yüksek olduğu görölmüştür.

Mezarlık bakımı, onarımı ve defin hizmetleri, itfaiye hizmetleri, tarım ve hayvancılığı destekleme hizmetleri, yolların yapım, onarımı ve karla mücadele hizmetleri, afet ve acil durum hizmetleri, zabıta hizmetleri, ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetleri, imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetleri ve amatör spor kulüplerine yönelik hizmetlerde yerleşim birimlerinin kent merkezine olan uzaklıklarına ilişkin oluşturulan gruplar arasında değişik kombinasyonlarda istatistiki olarak anlamlı farklılıklar olduğu görölmüştür. Ancak bu farklılıkların nedenlerinin ortaya konması noktasında nicel veriler yetersiz gelmiştir.

SONUÇ

6360 sayılı yasanın gerekçesinde yer alan ifadelerden biri etkin yerel kamu hizmeti sunabilmektir. Bu doğrultuda, büyükşehir statüsüne kavuşan illerde yerel kamu hizmetlerinin tek elden planlanması ve sunumu yoluna gidilerek, alan-yazında sıklıkla değinildiği üzere, yerelde merkezleşme yapısı oluşturulmuştur. Böylece, yasa öncesinde il özel idareleri, köy muhtarlıkları, belde belediyeleri ve ilçe belediyeleri tarafından yürütölmekte olan yerel kamu hizmetlerinin, ilçe belediyeleri dışındaki birimlerce ifa edilenlerin tamamının, ilçe belediyelerince ifa edilmekte olanların ise bir kısmının sunumundan büyükşehir belediyeleri yetkili ve sorumlu kılınmıştır.

Bu çalışmada, Adana Büyükşehir Belediyesi özelinde, yeni yerel hizmet sunum politikasının, yasal gerekçesinde belirtilen etkinlik düzeyine erişme



derecesinin, bizzat hizmetin faydalanıcısı olan vatandaşlar tarafından nasıl değerlendirildiği araştırılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan hipotezler sınanmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öncelikle, içme ve kullanma suyu, mezarlık bakım, onarım ve defin, itfaiye hizmeti, tarım ve hayvancılığı destekleme, yolların yapım, onarımı ve karla mücadele, çöp toplama ve temizlik, afet ve acil durum, yaşlılara, engellilere, kadınlara, gençlere ve çocuklara yönelik sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler, 'cadde, sokak ve bina numaralandırma, zabıta, katı atık depolama ve bertaraf, çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması ve ibadethanelerin bakım ve onarımı hizmetlerinde büyükşehir belediyesinin, vatandaş nezdindeki etkinlik algısının yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşılık, altyapı ve kanalizasyon, ulaşım ve toplu taşıma, geleneksel ve kültürel tip mimari proje, imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmeti ve amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler konusunda vatandaşlar büyükşehir belediyesinin etkinlik düzeyini yetersiz görmektedir. Yetersiz görülen hizmetlerin yoğunlukla yüksek kurulum maliyeti gerektiren, kısa süre zarfında gerçekleştirilme olanağı olmayan, stratejik planlamaya dâhil edilmesi gereken hizmetler oldukları görülmektedir. Buradan hareketle, hakkında soru yöneltilen on sekiz yerel kamu hizmetinin on üçü hakkında vatandaşlar etkin olduğu kanaati taşırken, dört hizmetin sunulduğu ancak etkinlik düzeyinin düşük olduğu kanaati taşımakta, bir hizmetin (geleneksel ve kültürel tip mimari proje hizmeti) ise hiç gerçekleşmediğini beyan etmektedirler.

Katılımcıların verdikleri yanıtların cinsiyete göre farklılığına yönelik analiz sonuçları, çöp toplama ve temizlik, afet ve acil durum, çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması, ibadethanelerin bakım ve onarımı, imar uygulamaları ve yapı ruhsat hizmetlerinden oluşan beş hizmete katılımcıların verdikleri yanıtlar arasında cinsiyete göre farklılık olduğu, erkeklerin bu hizmetlerin etkinliğine verdikleri puan ortalamasının kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer hizmetlerde ise cinsiyetler arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkmasında, kırsal toplum yapısındaki ailelerde, kadının daha çok ailenin iç işleri ile ilgilenmesi, erkeğin ise daha dışarıya dönük olması nedeniyle, bu hizmetlerin işleyişini görüp değerlendirmelerinden kaynaklı farklılıkların etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Verilen yanıtların katılımcıların eğitim düzeyine göre farklılaşmalarının test edildiği analiz sonuçları ise altyapı-kanalizasyon, mezarlık bakımı, onarımı ve defin, ulaşım ve toplu taşıma, itfaiye, tarım ve hayvancılığı destekleme, yolların yapım, onarımı ve karla mücadele, cadde, sokak ve bina numaralandırma, zabıta ve katı atık depolama ve bertaraf hizmetlerinin lise mezunu katılımcılarca ilköğretim mezunu olanlara kıyasla daha yüksek puanlandığını, diğer hizmetlerde ise istatistikî anlamda belirgin bir farklılığın olmadığını göstermektedir.

Katılımcıların verdikleri yanıtların yerleşim yerinin önceki statüsünün köy veya belde belediyesi olmasının neden olduğu farklılığa yönelik analiz sonuçları, on sekiz hizmetin tamamında, köyden mahalleye dönüşen yerleşim birimlerinde ikamet eden katılımcıların hizmetlerin etkinlik düzeyini belde belediyesinden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde ikamete den katılımcılara nazaran daha düşük puanladıkları görülmüştür. Bunun nedeni, daha önce belde belediyesi olan yerlerde , yerel kamu hizmeti sunmaya dönük zaten bir alt yapının var olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Diğer yandan iki farklı grup arasındaki puan ortalamalarının bir birine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu durum ise belirli bir düzeyde hizmet almakta olan belde belediyelerinde hizmette yaşanan bir birim iyileşmenin vatandaş tarafından algılanamamasından; buna karşılık bazı hizmetleri ilk kez gören mahrumiyet bölgelerindeki eski köy yerleşkelerinde kamu hizmetlerinde yaşanacak bir birim iyileşmenin vatandaşların algısını daha fazla etkilemesinden kaynaklanabilir.

Verilen yanıtların katılımcıların ikamet yerlerinin şehir merkezine olan mesafesine göre farklılaşmalarının test edildiği analiz sonuçlarına göre ise genel olarak sunulan tüm hizmetlerin 121- 160 ve 161 -200 km olan mesafelerde etkin düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumun, büyükşehir yönetiminin hiç hizmet alamayan bölgelere hizmet sunumunda öncelik tanınmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Sunulan hizmetlerden kanalizasyon altyapı ve ulaşım hizmetlerinin bu mesafelerde etkin olmadığı tespit edilmiştir. Maliyet nedeniyle büyükşehir yönetiminin yasanın ilk uygulama döneminde bu hizmetlerde yetersiz kaldığı ve sunulan hizmetlerin zaman içerisinde artırılarak taleplerin karşılanmaya çalışıldığı görülmektedir.



Adana Büyükşehir Belediyesi'nin etkinlik düzeyinin yüksek çıkmasının nedenleri ele alındığında, büyükşehir belediye yönetiminin ilçelerde idari teşkilatlanmaya gitmesi ve hizmet binaları inşa etmesidir. Böylece, hizmet talebinin ardından seri biçimde hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir. Adana Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet sunumunda etkin olamadığı hizmetler değerlendirildiğinde; "Altyapı ve kanalizasyon" hizmeti projelerinin Adana Büyükşehir Belediyesi'nin hizmet sorumluluğundaki bölgelerin genelinde başladığı fakat mahalleye dönüşen yerlerde talebi karşılayacak düzeye henüz ulaşmadığı ve bazı mahallelerde bu konuda hizmet sunumunun hiç yapılmadığı görülmüştür. "Ulaşım ve toplu taşıma" hizmeti arz talep ilişkisi doğrultusunda maliyetler de göz önünde bulundurularak mahalleye dönüşen yerlerde belediye otobüs sayıları artırılarak hizmet talebinin karşılanmaya çalışıldığı bilgisine erişilmiştir. Feke, Saimbeyli, Tufanbeyli ilçelerine ulaşım ve toplu taşıma (belediye otobüsü) hizmeti hiç verilmemektedir. Şehir merkezine uzak olan mahallelerde sunulan ulaşım ve toplu taşıma hizmetinde yapılan belediye otobüsü sefer sayılarının beklentileri karşılamayacak düzeyde olduğu tespit edilmiştir. "Geleneksel ve kültürel tip mimari proje" hizmeti ilçe belediyeleriyle koordineli yapılacak olan bir hizmet olup ilçe belediye sınırlarında böyle bir hizmetin sunulmadığı görülmüştür. "İmar uygulamaları ve yapı ruhsat" hizmeti konusunda vatandaşın beklentilerini karşılayacak imar politikalarının hayata geçirilemediği tespit edilmiştir. Amatör spor kulüplerine yönelik hizmetler" açısından bakıldığında araştırma yapılan mahallelerin çoğunluğunda amatör spor kulüplerinin olmadığı, amatör spor kulübü olan yerlerde ise sunulan hizmetin ise yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Adana Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu (2016)'na bakıldığında, ilçelerde tarım ve hayvancılığın teşvik edildiği görülmekte ve bu bağlamda; Pozantı ilçesinde çilek fidesi dağıtımı yapıldığı, Karaisalı, Aladağ, Pozantı, İmamoğlu, Kozan, Feke, Saimbeyli, Tufanbeyli ve Yumurtalık ilçelerinde ceviz, elma, domates fidesi dağıtımı yapıldığı, İmamoğlu ilçesinde kovan dağıtımı yapıldığı, Karaisalı ilçesinde zeytin fidanı dağıtımı yapıldığı ve et sığırı yetiştiriciliği teşvik edildiği, Tufanbeyli, Saimbeyli, Feke ve Aladağ ilçelerinde salma tavuk teşviki yapıldığı görülmektedir. Araştırma yapılan mahallelerde bu teşviklerin yapıldığı tespit edilmiş ve yine bu mahallelerin TÜİK 2016 ve 2017 nüfus verileri karşılaştırıldığında hiç göç vermediği ve nüfusun azalmadığı, aksine arttığı tespit edilmiştir. Bu mahalleler;

Boztahta (255-262), Akkaya (280-286), Yerebakan (171-187), Camili (951-966), Kırıklı (608-616), Damlapınar (242-256), Tabaklar (563-568), Yeni Konacık (227-234), Yeniköy (372-388)'dür. Yine nüfus açısından bakıldığında; Aladağ ilçesinde bulunan maden işletmelerinden ve hidroelektrik santrallerinden dolayı, Tufanbeyli ilçesinde bulunan termik santralden dolayı, Yumurtalık ilçesinde bulunan petrol boru hattından dolayı, bu bölgelerde nüfus yoğunluğu bulunmakta ve göç vermemektedir. İstihdamı sağlanan vatandaşlar çalışarak hem ülke ekonomisine hem de kendi ekonomilerine katkı sağlamaktadırlar. Yatırımların daha çok kırsal kesime yapılmasının, kentten kırsala tersine göçü sağlayabileceği gibi kırsaldan kente göçü de engelleyebileceği düşünölmektedir.

Yerelde merkezileşme, büyükşehir yönetiminin uzak yerlere hizmet götürürken sorunlarla karşılaşacağı, etkinliğin sağlanamayacağı gibi konularda eleştirel bakışlar olsa da özelde Adana ilinde yapılan bu çalışma sonucuna göre büyükşehir yönetiminin, merkeze uzak ve hiç hizmet almamış yerlerden önce başlamak kaydıyla ve hizmet sunumu konusunda şube müdürlükleri olarak teşkilatlanıp ilçelerde bina, teknik ekip ve ekipmanlarıyla hizmetlerde koordinasyonu sağlama, hızlı ve beklentilere cevap verecek hizmet üretme konusunda adım attığı gözlemlenmiştir.

Yapılan reformların kamu yönetimine etkisini ortaya koymak için alan araştırmasına başvurmak daha somut sonuçlar ortaya koyabilir. Ampirik çalışma neticesinde ulaşılan sonuçlar ve bulgular; reformlar, mevzuat düzenlemeleri ve idari düzenlemelerin beklenen sonuçlarının karşılaştırılmasında ve önerilerle eksikliğin giderilmesinde boşlukları önemli ölçüde doldurabilir. 6360 sayılı yasayla büyükşehir olan illerin nüfusu, ekonomik yapısı ve coğrafi durumları göz önünde bulundurulduğunda, Adana ilinde yapılan bu araştırmanın, diğer büyükşehir belediyeleri üzerinde de yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.



KAYNAKÇA

ABŞB (2016).“Faaliyet Raporu”, <http://www.adana.bel.tr/faaliyet-raporlari/> adresinden alındı (10.09.2018)

Açıkgöz, E. (2007). “Yeni Düzenlemeler Eşliğinde Yerel Yönetimlerde Mali Özerklik ve Mali Tevzin”, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi. Isparta

Ada, B. (2008). “Türk Kamu Personelinin Performans Değerlendirmesi”, Atılım Üniveristesi SBE Yüksek Lisans Tezi . Ankara.

Altan, Y. (2009). “Meclis-i Meb’usân Zabıt Cerideleri (1293=1877) Üzerinden Türk Belediyeciliğini Anlamak”, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı (2): 293-310.

Anıl, H. (1982). “Kamu Maliyesi ve Kaynak Kullanımında Etkinlik”. Ankara: İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi.

Arslan, A. (2002). “Kamu Harcamalarında Verimlilik Etkinlik ve Denetim”, Maliye Dergisi (140): 1-14.

Arslan, M. (2018). “Güvenlik Koruculuğu Bağlamında 6360 Sayılı Kanun’un Değerlendirilmesi”, Strategic Public Management Journal, Volume 4, Issue 7: 44-58.

ASOSAI (2002). “Performans Denetim Rehberi”, Sayıştay Başkanlığı Ankara.

Baransel, A (1993). “Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi; Klasik ve Neo-Klasik Yönetim ve Örgüt Teorileri”. İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayını, 1 (257).

Başa, Ş. (2007). “Köy Yönetimi, Toplum Kalkınması Ve Köykent Yaklaşımı”, İçişleri Bakanlığı, Ankara https://www.academia.edu/6576744/K%C3%96Y_Y%C3%96NET%C4%B0M%C4%B0_TOPLUM_KALKINMASI_VE_K%C3%96YKENT_YAKLA%C5%9EIMI_KONFERANS, Erişim Tarihi: 15.11.2018.

Belediye Gelirleri Kanunu-2464, RG. 29.05.1981/17354.

Belediye Kanunu-1580, RG. 14.04.1930/1471.

Belediye Kanunu-5393, RG. 13.07.2005/25874.

Belli, A. ve Aydın, A. (2017). "6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme", International Journal of Social Science, Spring II 2017, Number: 55: 401-413.

Belli, A. ve Aydın, A. (2016). "6360 Sayılı Yasa İle Kapatılan Belde Belediyelerinin Hizmette Etkinlik, Verimlilik ve Tem-sil Sorunsalı Üzerine Bir Alan Araştırması: Önsen Belediyesi Örneği", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9/43: 1698-1713.

Bilgiç, V. K. (2018). "Türkiye'de Mahallî İdarelerin Gelişimi", [https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=355061&/T%C3%BCrkiyede-Mahall%C3%AE-%C4%B0darelerin-Geli%C5%9Fimi-/Yrd.-Do%C3%A7.-Dr.-Veysel-K.-Bilgi%C3%A7](https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=355061&/T%C3%BCrkiyede-Mahall%C3%AE-%C4%B0darelerin-Geli%C5%9Fimi-/Yrd.-Do%C3%A7.-Dr.-Veysel-K.-Bilgi%C3%A7, Erişim Tarihi: 16.11.2018), Erişim Tarihi: 16.11.2018

Bingöl, Y., Yazıcı, E. ve Büyükakın, T. (2013). "İl Sınırında Büyükşehir Belediye Modeli Kocaeli Deneyimi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi", Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 38, 1.Baskı.

Biricikoğlu, H. ve Duyar, Demiroğlu D. (2015), "6360 Sayılı Yasa'nın Genişleyen Büyükşehir Belediyesi Hizmet Sınırının Etkinlik ve Verimliliğe Etkisi Bağlamında Değerlendirmesi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20/4: 369-393.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu-3030, RG. 09.07.1984/18453.

Büyükşehir Belediyesi Kanunu-5216, RG. 23.07.2004/25531

Çelik, M. L. ve Altıparmak, C. (2013). "Hukuki Açından 100 Soruda Yeni Büyükşehir Belediye Modeli", Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Çiçek, Y. (2014). "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler". Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:11, Sayı:1: 53-64.

Çukurçayır, M. A. (2013). "Yerel Yönetimler Kuram, Kurum ve Yeni Yaklaşımlar". Konya: Çizgi Kitabevi.

Eren, E. (2002). "Yönetim ve Organizasyon", İstanbul: Beta Yayınları.

Ersoy, M. (2013). "6360 Sayılı Yasa Ve Mekânsal Planlama Sorunları", GAP Belediyeler Birliği Dergisi, Mayıs-Haziran-Temmuz 2013: 20-32.



Ertan, B. (2002). “Yerel Yönetim Kavramı”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 11, Sayı 1: 22-30.

Eryılmaz, B. (2004). “Kamu Yönetiminde Değişim”, II. Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı: 50 - 64.

Eryılmaz, B. (2016). “Kamu Yönetimi (Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar)”, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Genç, F. N. (2014). “6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri”, Adnan Menderes Üniversitesi SBE Dergisi, Cilt 1 Özel Sayı: 1-29.

George, D. and Mallery, M. (2010). “SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference”, 17.0update (10a ed.) Boston: Pearson.

Güler, Ayman B. (2011). “Türkiye’nin Yönetimi –Yapı”, Ankara: İmge Kitabevi 3. Baskı.

Gürbüz, M., Yıldırım U. ve Belli A. (2014). “Büyükşehir Belediye Kanunu’nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Analizi”, ADÜ SBE Dergisi (1): 102-135.

Hacıtahiroğlu, K. (2012). “Verimlilikte Liderin Rolü”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 9 (1): 845-875.

İl Özel İdaresi Kanunu-5302, RG. 04.03.2005/25745.

İl Özel İdaresi Kanunu-3360, RG. 26.05.1987/19471.

İsbir, E. G. (1991). “Şehirleşme ve Meseleleri” 2.B. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.

İzci, F. ve Turan, M. (2013). “Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi Ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18/1: 117-152.

Kalaycıoğlu, E ve Sarıbay, Y (2000). “Tanzimat: Modernleşme Arayışı ve Siyasal Değişme”, İstanbul: Der Yayınları.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu-5018, RG. 24.12.2003/25326.

Kaştan, Y. (2016). “Osmanlı Devleti’nde 1913 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanun-i Muvakkati ile Vilayet Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması”, Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 2: 79-98.

Keleş, R. (1993). “Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar”, İstanbul: IULA-EMME Yayınları.

Keleş, R. (2000). “Yerinden Yönetim ve Siyaset”, İstanbul: Cem Yayınevi.

Köy Kanunu-442, RG. 07.04.1924/68.

Kubalı, D. (1999). “Performans Denetimi”, Amme İdaresi Dergisi , Cilt 32, Sayı 1: 31-63.

Lane, J.(2000). “New Public Management”, London: Rutledge.

Nakip, M. (2013). “Pazarlama Araştırmalarına Giriş”, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun-6360, RG. 06.12.2012/28489

Orhan, M. (2006). “Yönetimde Verimlilik - Etkinlik ve Türk Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi”, Ankara Üniveristesi SBE Yüksek Lisans Tezi , Ankara.

Ortaylı, İ. (1974). “Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878)”, Ankara: TODAİE Yayınları.

Ortaylı, İ. (1978). “İmparatorluk Döneminde Mahalli İdarelerin ve Belediyeciliğın Evrimi”, Ankara: TİD Yayını.

Ortaylı, İ. (1985). “Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim”, İstanbul: Hil Yayın.

Ökmen, M. ve Arslan, R. (2014). “Türkiye’de 6360 Sayılı Yasa İle Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(Özel Sayı): 88-101.

Ökmen, M. ve Parlak, B. (2013). “Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler”, Ankara: Orion Kitabevi 3. Baskı.



Özdemir: (1995). “Eğitimde Verimlilik ve Toplam Kalite Yönetimi”, Eğitim Yönetimi Dergisi, 1 (3): 377-389.

Özel, M. (2003). “Yerel Yönetimleri Geliştirme Açısından Devlet, Yerel Yönetim ve Küreselleşme Kavramları Üzerine”, Türk İdare Dergisi , 191-215.

Özer, H. (1997). “Kamu Kesiminde Performans Denetimi ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi”. Ankara: T.C. Sayıştay 135. Kuruluş Yıldönümü Yayınları.

Soylu, H. (2003). “Etkinlik ve İyi Yönetişim “iyi Yönetişimin Temel Unsurları”, AB ve Dışilişkiler Daire Başkanlığı.

UIK (2016) <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, Erişim Tarihi: 30.08.2017.

TUIK (2017) <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, Erişim Tarihi: 15.05.2018.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1924)-4695, RG. 15.01.1945/5905.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1961)-334, RG. 20.07.1961/10859.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982)-2709, RG. 09.11.1982/17863.

Toprak, Z. (2006).” Yerel Yönetimler”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tortop, N., İsbir, E. G., Aykaç B., Yayman, H. ve Özer, M. A. (2016). “Yönetim Bilimi”. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer, M. A. (2006). “Mahalli İdareler”, Ankara: Nobel Yayınları.

Trochim, W. M. and Donnelly, J. P. (2006). “The research methods knowledge base” (3rd ed.) Cincinnati, OH: Atomic Dog.

Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2013). “Mahalli İdareler”, Ankara: Seçkin Yayıncılık 8.Baskı.

Yayla, Y. (1977). “Türkiye’de Belediyelerin Temel Sorunu”, İstanbul: İ.Ü.H.F. Yayını.

Yükçü: ve Atağan, G. (2009). "Etkinlik, Etkililik ve Verimlilik Kavramlarının Yarattığı Karışıklık", Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, 23 (4): 1-14.

Zengin, O. (2014). "Büyükşehir Belediye Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi", Ankara Barosu Dergisi, 2: 91-116.